

SÁMIID RIKKASEARVI
Samernas Riksförbund

Frågor och svar om vindkraft och rennäring

**Seminarium om vindkraft och rennäring
Malå den 28-29 augusti 2007**

Medfinansiärer

Seminarium om vindkraft och rennärning i Malå den 28 till 29 augusti 2007

SSR anordnade tillsammans med Enetjärn Natur AB i Tavelstö och Länsstyrelsen i Västerbottens län ett seminarium om vindkraft och rennärning som hölls i Malå den 28-29 augusti 2007. Finansiärer till seminariet var länsstyrelserna i Västerbotten och Norrbotten.

Seminariet syftade till att myndigheter, vindkraftsbolag och samebyar ska få en bättre förståelse för de förutsättningar som gäller för rennärning och vindkraft. Därmed ökar förhoppningsvis förtroendet mellan olika intressenter. Vår tro är att seminariet leder till förbättrade relationer och långsiktigt hållbara lösningar.

Under två dagar fokuserade vi på att ge kunskap om vindkraften och rennäringens behov av hänsyn och anpassningar när det gäller exploatering. Vi ville göra myndigheterna och vindkraftsbolagen uppmärksamma på att samebyar är olika och att vi därmed måste göra anpassningar på olika sätt. Vidare att renar kan bete sig på ett sätt vid ett tillfälle, men helt annorlunda vid ett annat tillfälle på olika betesområden. Därför bör varje samebys situation ses som unik.

Under seminariet var målet att få alla parter syn på vindkraften, svar på specifika frågor som olika intressenter har samt att få en tydligare bild av åsiktsskillnader och möjligheter. Många av deltagarna hade inte sett en vindkraftsanläggning tidigare, därför anordnades också en tur till vindkraftsanläggning vid Hornberget cirka tre mil sydväst om Malå.

Till vår hjälp samlade vi ett stort antal personer till seminariet med breda kunskaper om vindkraft och rennärning. Till vår stora glädje deltog representanter från såväl rennärning, vindkraftsbolag, kommuner och myndigheter. Totalt var vi cirka 100 personer som samlats i Malå.

Eva Hedkvist Petersen från vindkraftsamordnarna inledde seminariet med att tala om de nationella målen för vindkraft och vindkraftsamordnarnas uppdrag. Därefter fortsatte Mattias Rapp, företrädare för Vindkraftens investerare och projektörer, VIP, som berättade om vindkraftbranschens arbete. Anders Enetjärn från Enetjärn Natur i Tavelstö kompletterade med att informera om markanspråk, anpassningar och hänsyn till olika skyddsintressen som kan göras och utgick från exempel hämtade från vindkraftsprojekten i Markbygden i Norrbottens län och från Gabrielsberget i Västerbottens län.

Malin Brännström som är förbundsjurist på SSR berättade om renskötselns förutsättningar och om renskötselrätten. Tomas Stenlund, renägare från Malå sameby, gav oss rikligt med information om rennäringens markanvändning i en skogssameby. Han gav också en inblick i hur Renbruksplanen kan vara ett verktyg för bättre möjligheter till markanvändningsplanering inom rennäringen.

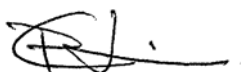
Lena Lundevaller från Länsstyrelsen i Västerbotten och Pär Lidström från Piteå kommun talade om tillståndsprövning och den lagstiftning som gäller i samband med vindkraftsetablering samt om hur kommunerna kan arbeta med vindkraftsfrågan inom ramen för fördjupade översiktsplaner.

Öje Danell, professor i renskötsel från SLU i Uppsala talade om forskning och studier kring renen och hur den uppfattar störningar, vad renen kan vänja sig vid och vilka anpassningar och hänsyn som krävs till rennäringen.

Anders Granér, miljökonsult inom Granér Natur & miljö, informerade om ett kontrollprogram som utarbetats kring vindkraftsanläggningen Uljaboda inom Arjeplogs kommun. Kontrollprogrammet syftar till att ta reda på vindkraftsanläggningens påverkan på rennäringen samt på fåglar och rovdjur i området.

Håkan Tarras Walhberg, HIFAB, avslutade presentationerna med att tala om sociala konsekvensutredningar (SKB). I samband med att planer och projekt som människor och samhällen berörs av finns ofta ett behov av att analysera de sociala konsekvenserna av en verksamhet. Idag är ekonomiska och miljömässiga analyser och konsekvensbeskrivningar norm. I jämförelse med dessa är den sociala dimensionen förhållandevis outforskad, men på senare tid har kraven och efterfrågan på SKB tilltagit och trenden ser ut att fortsätta.

I detta dokument har vi sammanställt ett antal frågor och svar om vindkraft och rennäring som deltagarna ville ha svar på under seminariet. Vi har valt att inte skicka ut någon sammanställning av de presentationer som hölls utan denna rapport ska ses som vår konferensdokumentation.

Per Gustav Idivuoma
Förbundsordförande
SSR

Vad är det som lockar vindkraftsbolagen att satsa på vindkraft och vilka bidrag utgår till etableringen?

Mattias Rapp, VIP: Vindkraft är en kommersiell verksamhet där bolagen avser att utvinna elenergi och sälja produktionen med vinst. I grund och botten har dock bolagen ett klimat- och miljöintresse. Vad gäller bidrag har Sverige fram till för några år sedan haft statliga bidrag. Dessa bidrag har dock fasats ut och Sverige har istället idag ett elcertifikatsystem som inte är statligt finansierat utan kommer från elkonsumenterna. Alla elkonsumenter utom den s.k. elintensiva industrin betalar ca 3 öre per kWh via elräkningen. Dessa 3 öre finansierar utbyggnaden av all förnybar elproduktion, d.v.s. biokraftvärme, småskalig vattenkraft och vindkraft. Därutöver tillkommer t.o.m. 2008 en miljöbonus på 2 öre/kWh för landbaserad vindkraft. Det finns även pilotstöd som energimyndigheten fördelar om 350 miljoner kr över en femårsperiod. Den första perioden slutar vid utgången av 2007 då en ny femårsperiod påbörjas.

Varför byggs vindkraft ut i Norrland och inte i södra Sverige?

Ewa Hedkvist Petersen, Vindkraftsamordnarna: Riksdagens planeringsmål på 10 TWh år 2015 för vindkraften gör att vindkraften måste byggas ut i både norra och södra Sverige. Det är dock marknaden som bygger ut vindkraften i Sverige och inte staten. Projektering sker i områden med goda vindlägen och här uppe i norra Sverige finns många sådana. Vindkraft behövs både i norra och i södra Sverige. Kraftnätet är inte fullt utan nya beräkningar visar att det finns ungefär dubbelt så mycket kapacitet kvar i stamnätet jämfört med vad som används idag. Under särskilda tidpunkter kan dock nätet vara fullt. Vindkraften bör därför samverka med vattenkraften.

Finns det risk för att all vindkraft kommer att koncentreras till glesbygden i Norrland?

Eva Hedkvist Petersen, Vindkraftssamordnarna: Nej, så kommer det inte att bli. Vindkraften kommer att spridas över hela landet och både till havs och på land.

Är detaljplanen rätt instrument för att hantera vindkraftetableringar i glesbygd, DP innebär ju att man t.ex. inte får jaga?

Eva Hedkvist Petersen, Vindkraftssamordnarna: Detaljplaneinstrumentet är inrättat för att styra markanvändningen i första hand inom tätbebyggda områden. Detaljplanen ger också en trygghet för exploatören. Därför har kommunerna många gånger rekommenderat vindkraftsprojektörerna att detaljplaneinstrumentet ska användas. Nu inser man att DP inte alls är anpassat för de stora arealer på landsbygden som en vindkraftetablering tar i anspråk. Regeringens särskilda vindkraftsgrupp är nu medveten om detta och kommer att hantera frågan troligen inom den översyn av Plan- och bygglagen som pågår.

Innebär de stora konfliktrisker som är förenade med exempelvis kustlandets fritidshusområden och naturvärden att projektörerna finner det lättare att göra anspråk på mark i inlandet och i fjällen?

Mattias Rapp, VIP: Nej, det stämmer inte. Vindkraftsprojektörer söker områden där det inte finns konflikter oavsett om det är i kustlandet, inlandet eller fjällen.

Vem ska stå för samebyarnas kostnader vid samråd?

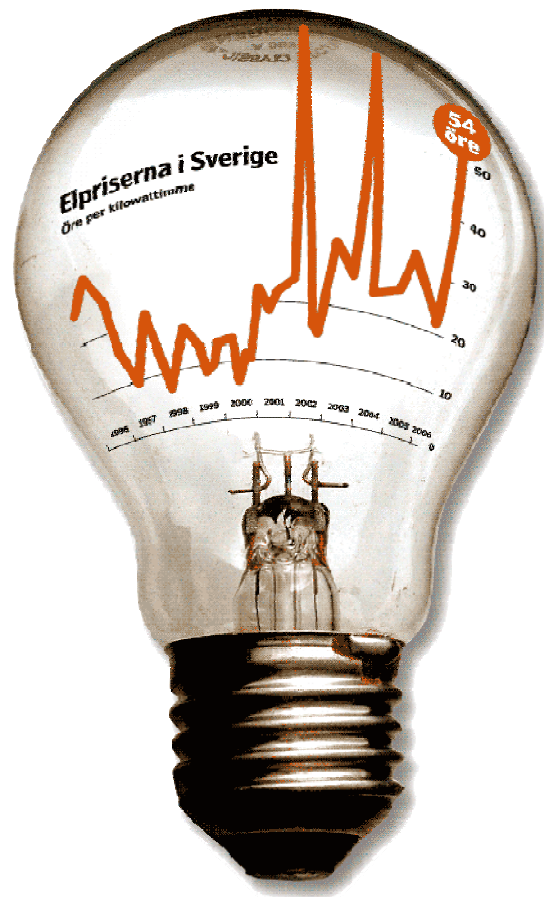
Malin Brännström, SSR: SSR har fortfarande inte fått något svar på denna fråga. Samebyarna deltar idag i många samråd och har höga kostnader för detta. Det är en huvudregel att den som ska använda naturresurser måste betala för att alla ska kunna medverka i planeringen av verksamheten. Det finns en internationell praxis att exploatörer ska svara för sådana kostnader och det är en viktig principfråga. Det är även en fråga som SSR diskuterar i förhållande till gruvnäringen.

Skillnaden för samebyarna jämfört med övriga berörda är att de är de enda som har kunskapen om hur renkötseln bedrivs. Samebyarna är experterna och tiden som samebyarna lägger ner går utöver det vanliga samrådet. Det är viktigt att samebyarna ersätts för all tid som går åt kring samrådet och inte bara för själva mötestiden.

Ebbe Adolfsson, Naturvårdsverket: Det är viktigt att tänka på vem som har bevisbördan för vilka konsekvenser en verksamhet får och vem som därmed ska stå för kostnaderna. För planer är det oftast kommunen som har bevisbördan och för projekt är det verksamhetsutövaren som ska påvisa att verksamheten inte innebär avsevärd olägenhet för rennäringen.

Priset på elcertifikat har ett momentant värde eftersom det är kopplat till ekonomiska aspekter. Hur ser vindkraftsprojektörerna på det i framtiden? Vad händer om elpriset förändras?

Mattias Rapp, VIP: Detta har att göra med el-certifikatet och vilket elpris som behövs för att vindkraftstillgångarna ska vara kommersiellt gångbara.

Landbaserade projekt söker sig till norra Sverige. Är marken billigare här?

Lena Lundevaller, länsstyrelsen i Västerbotten: Ännu har ingen mark upplåtits för vindkraft i Västerbotten på mark som staten förvaltar, så det går än så länge inte att svara på frågan, men den diskuteras internt inom länsstyrelsen och Naturvårdsverket.

Matthias Rapp, VIP: Markvärdet bestäms av energitillgången i vinden, d.v.s. marken är lika mycket värd var den än ligger i Sverige givet att vindstyrkan är densamma.

Hur är ansvarsfördelningen mellan länsstyrelsen och Fastighetsverket när det gäller markupplåtelser?

Lena Lundevaller, länsstyrelsen i Västerbotten: Rent formellt är det Fastighetsverket som äger marken. Länsstyrelsen ger markupplåtelse. Länsstyrelsen och Fastighetsverket träffas årligen och diskuterar frågan.

Om länsstyrelsen och rennäringsgruppen har olika syn och intressen i markupplåtelsefrågan vad händer då? Rennäringsgruppen har ju bruksrätt.

Lena Lundevaller, länsstyrelsen i Västerbotten : Länsstyrelsen ska enligt rennäringslagen ta hänsyn till rennäringsgruppen intressen, men samebyn har inte vetorätt. Det som i dagligt tal kallas "markupplåtelse" består egentligen av två delar: ett avtal, där Länsstyrelsen agerar förvaltare, där detaljer regleras t.ex. villkor och avgift. Det kan således bli "Ja" enligt rennäringslagen men "Nej" i avtalsfrågan p.g.a. att man inte enas om villkoren och viceversa. Och ett myndighetsbeslut enligt 32 § Rennäringslagen där det står att mark endast får upplåtas om det kan ske utan "avsevärd olägenhet" för rennäringsgruppen. Länsstyrelsen gör en bedömning om verksamheten innebär att det blir avsevärd olägenhet för rennäringsgruppen eller inte. Samebyn hörs alltid innan beslut. Samebyn har möjlighet att överklaga beslutet om markupplåtelse.

Kommunen har möjlighet att göra en fördjupad översiktsplan för vindkraften med pengar från Boverket. Finns det motsvarande pengar att söka för samebyn som ofta har motstående intressen jämfört med kommunen?

Lena Lundevaller, länsstyrelsen i Västerbotten: Pengar kan sökas från länsstyrelsen för landskapsanalys. Det är kommunerna och länsstyrelserna som kan söka pengar från Boverket. Samebyn kan söka pengar tillsammans med kommunen, kommunförbundet eller länsstyrelsen.

Hur mycket av pengarna för markupplåtelse ovan odlingsgränsen går till samebyn och samefonden? Ska fördelningen ske på kommersiell basis eller ska det vara en taxa?

Lena Lundevaller, SSR: Länsstyrelsen skriver, som sagts tidigare, avtal med verksamhetsutövaren. Kostnaden för att använda statens mark och hur pengarna ska fördelas diskuteras internt inom länsstyrelsen. Idag sker en förhandling mellan Länsstyrelsen (som företrädare för staten) och verksamhetsutövaren. Länsstyrelsen tittar just nu, tillsammans med övriga län, departement och verk, på hur ärendena för vindkraftverk bör handläggas på bästa sätt. Där ingår också frågan om det även fortsättningsvis ska vara förhandling eller fast taxa/verk. Utgångspunkten är att ersättningarna som betalas för upplåtelseerna för vindkraftverk ska vara satta på marknadsmässiga grunder. Pengarna delas så att ½ går till samebyn och ½ till samefonden. Länsstyrelsen får enligt 7 § rennäringsförordningen lägga på avgift för bl.a. administration, dock max 50 %. I dagsläget är fördelningen i normalfallet att 1/3 av pengarna går till administration, samebyn 1/3 och samefonden 1/3 men ännu har som sagt inget avtal skrivits för vindkraftverk, som sannolikt kommer att röra sig om andra belopp.

Malin Brännström, SSR: Vi vill från SSR:s sida påpeka att samerna inte anser att staten äger marken i fjällområdet utan att det handlar om mark som staten förvaltar. På sätt och vis kan det beskrivas som om staten förhandlar åt samebyn om ersättningen för markupplåtelse enligt Rennäringslagen. Intrångsersättningen ska dock diskuteras direkt med samebyn.

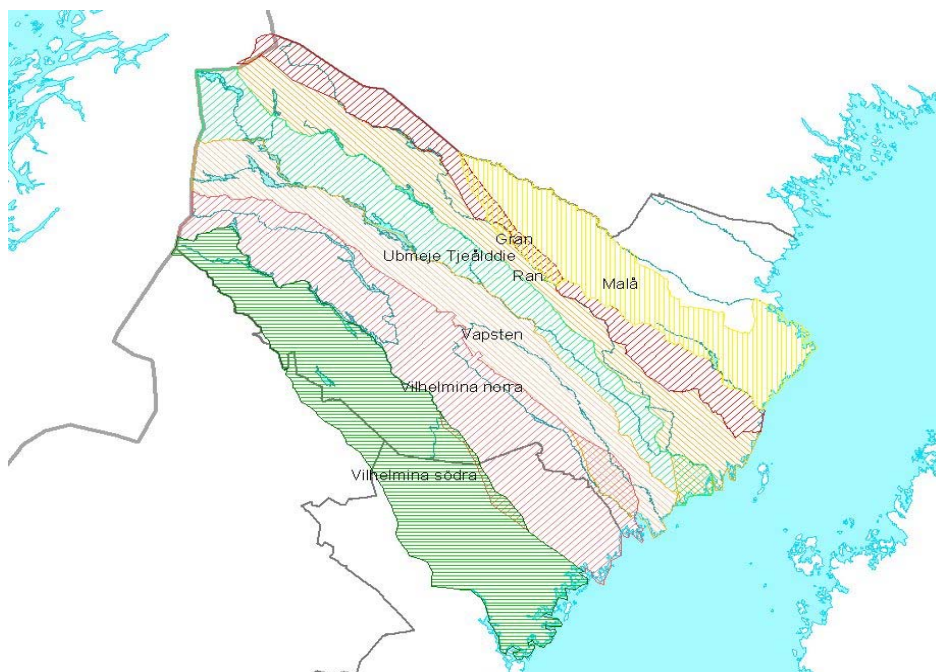
Vad är samebyarnas ansvar och var gör samebyarna för att tydliggöra sin egen markanvändning?

Tomas Stenlund, Malå sameby: Malå sameby har renbruksplan som beskriver hur samebyns marker ser ut och hur de används. Renbruksplanen är ett verktyg som man kan använda i samrådsprocessen. Det är dock viktigt att planen tolkas på rätt sätt och att man ser helheten. Även områden som inte är utpekade i renbruksplanen kan vara värdefulla.

Malin Brännström, SSR: Alla samebyar har markanvändningsredovisningar beskrivna i Ren 2000. Dessa ger en övergripande bild av hur markerna används. Detta material måste dock kompletteras med samebyarnas egna beskrivningar för att vara fullständigt.

Hur är läget med renbruksplaner? Varifrån kan resurser fås för att fler samebyar ska kunna göra renbruksplaner?

PG Idivuoma, SSR: Renbruksplaner är ett verktyg bland många verktyg. Finansiering har skett genom statliga medel. Det är Skogsstyrelsen som ansvarar för arbetet. Finansieringen är den svåra frågan då det bara tillsatts begränsade resurser för detta. Det är ytterst en politisk fråga hur mycket medel som tillförs.

Samebyar i Västerbottens län, varav Vilhelmina norra (fjällsameby) och Malå skogssameby har renbruksplaner.

Idag har sex samebyar tagit fram renbruksplaner och fem samebyar håller på att arbeta fram dem. Det viktiga med renbruksplanerna är att de i första hand upprättas för samebyarnas egen användning. De kan dock på ett bra sätt användas som underlag vid samråd med andra.

Har länsstyrelsen någon översiktlig plan som beskriver den totala intrångsmängd som samebyarna och renskötarna förväntas kunna tåla?

Lena Lundevaller, länsstyrelsen i Västerbotten: Nej.

Samebyarna har oftast marker i flera kommuner. Har länsstyrelsen översikt över samebyarnas samlade intrång från de olika kommunerna?

Lena Lundevaller, länsstyrelsen i Västerbotten: Ja, länsstyrelsen har information från flera kommuner vilket möjliggör en översiktlig samlad intrångsbild för respektive sameby. Det saknas underlag där Länsstyrelsen inte har ansvar (ger tillstånd el. dyl) t.ex. skogsbruk (skogsstyrelsen ansvarig) och skoterleder (kommun).

Hur ser helheten ut för rennäringen? Hur stora är störningarna om man lägger ihop vindkraften med vattenkraften, gruvnäringen, skogsnäringen, infrastrukturbyggnad med mera?

Malin Brännström, SSR: Idag används marken av många olika markanvändare. Det som kan se ut som stora ytor för rennäringen är idag starkt begränsade. Det är den sammanlagda bilden av skogsbruket, vattenkraften, gruvnäringen, vägar, järnvägar, kraftledningar, torvtäkter, friluftsliv, turism och annan verksamhet som måste vägas samman. Därför skiljer sig förutsättningarna för rennäringen åt mellan olika samebyar beroende på hur marken används. Idag upplever många samebyar att de är mycket trängda och att all betesmark är viktig för att kunna växelbeta områden. Men det går att hitta områden där det är lämpligt att bygga vindkraft. För att hitta dessa platser måste det finnas en tidig kommunikation med samebyarna.

På vilka sätt är varje samebys situation unik, och vilken betydelse kan/borde det ha för en vindkraftsetablering?

Malin Brännström, SSR: Varje samebys situation är unik eftersom naturen och den befintliga markanvändningen ser olika ut i olika områden. Eftersom varje samebys situation är unik måste det i varje enskilt ärende analyseras vilka konsekvenser en vindkraftsetablering kan få. Idag finns inga erfarenheter från större vindkraftsparker och därför är samebyarna mycket oroliga för hur sådana etableringar kan komma att påverka deras markanvändning. Det bästa är att hitta de platser där rennäringen inte upplever att intrånget skulle bli lika stort. Det är viktigt att samebyarna på ett tidigt stadium får vara med och påverka var vindkraften byggs ut.

Var går gränsen för när påverkan på samebyn från konkurrerande markanvändning är för stor?

Malin Brännström, SSR: Det gäller att se till hela intrångsbilden och det går då att konstatera om ett projekt tillsammans med allt annat som påverkar samebyn innebär att samebyn inte längre kommer att ha tillgång till mark på ett sådant sätt att det går att bedriva en funktionell renskötsel. Det är viktigt att myndigheter och andra intressenter är insatta i rennäringens förutsättningar för att kunna göra denna bedömning.

Vad kan renar uppfatta som störning och vad kan de vänja sig vid?

Öje Danell, SLU: Det renar framför allt störs av är människor som rör sig synligt i terrängen. För renen är människan antagligen fortfarande ett farligt "rovdjur" om inte den är heltam. Renar (och andra djur) vänjer sig relativt lätt vid ovidkommande företeelser som inte förknippas med rovdjur och inte har väckt olust eller rädsla vid första kontakterna (typ bilar och enstaka vindkraft tycks det). Sådant sållar renen bort när den bevakar omgivningen för faror. Vi vet ännu inte vad som händer i en vindkraftverkspark där "hela skogen rör sig" och det kanske är svårt att sålla bort intrycken från den. Renarna kan då tänkas undvika området.

Hur kommer den pågående klimatförändringen att påverka rennäringen?

Öje Danell, SLU: Rent ekologiskt är effekterna antagligen både positiva och negativa. Vad som överväger är säkert olika på olika håll. Däremot är nog förändringarna i samhället i övrigt till följd av klimatförändringen genomgående negativa för rennäringen, delvis kanske t.o.m. katastrofala därför att utrymmet för rennäringen minskar kraftigt. Jag tänker på ökad samhällsutbyggnad och expansion av annan markanvändning. Men det är saker som människan styr över och kanske man då kan ta hänsyn till rennäringen också.

Hur påverkar vägdragningar renarna under byggtiden och hur länge?

Öje Danell, SLU: Under byggtiden är det antagligen så mycket oregelbunden trafik och aktivitet med människor som rör sig synligt, att renarna ogärna vistas i området. Alltså är det bortfall av mark under den tiden. Det är svårt att säga hur långt ifrån byggsplatsen renarna störs. Det beror säkert också på vilken funktion området har i renskötseln.

Vem återställer naturen efter att vindkraftverken har tjänat ut?

Verksamhetsutövaren återställer naturen.

Är tanken framöver att miljöprövningen för vindkraft kommer att se annorlunda ut jämfört med övriga verksamheter?

Eva Hedkvist Pedersen, Vindkraftssamordnarna: Hur miljöprövningsprocessen kommer att förändras går inte att svara på i dagsläget. Näringsminister Maud Olofsson avser att utforma direktiv för att tillståndsprocessen för vindkraft ska förenklas och gå fortare. Än så länge finns dock inga direktiv skrivna.

Varför kallades inte Sametinget till senaste departementsmötet där olika myndigheter som är berörda träffades för att diskutera vindkraften?

Eva Hedkvist Pedersen, Vindkraftssamordnarna: Sametinget borde ha kallats eftersom Sametinget nu har myndighetsansvar och jag lovar att ta upp det med näringsdepartementet som kallade till mötet.

Vad är en social konsekvensbeskrivning?

Håkan Tarras Walhberg: En SKB förutsäger & bedömer sociala, socioekonomiska och kulturella konsekvenserna av föreslagna & planerade projekt. En SKB föreslår även sätt att minimera oönskade effekter & maximera önskade effekter av dessa projekt.

SKB är liksom MKB ett verktyg som användes först i USA men som senare spritt sig över hela världen. SKB är nu lagkrav i många länder & är även ett krav i alla betydande världsbankprojekt.

SKB är inte nämnt som ett specifikt krav i den svenska miljöbalken. Dock finns krav på att det arbete som innefattas i en SKB skall utföras inom ramen för en MKB.

Varför ingår inte social konsekvensbeskrivning i MKB?

Malin Brännström, SSR: Sociala frågor ingår delvis i en MKB, men fördjupas om man väljer att gå vidare och göra en social konsekvensutredning. Enligt miljöbalken ska också sociala konsekvenser utredas.

Ebbe Adolfsson, Naturvårdsverket: I kommunernas översiktsplaner görs hållbarhets-bedömningar (konsekvensbedömning) och i den ingår social konsekvensbeskrivning.

Seminarium om rennärning och vindkraft i Malå 28 – 29 augusti 2007 på Folkets Hus, Malåborg, Borggatan

Tisdag 28 augusti

11.30 – 13.00	Lunch och incheckning	Malå Hotell
13.00 – 13.10	Inledning	Per-Gustav Idivuoma, SSR, Anders Esselin (seminarieledare)
13.10 – 13.30	De nationella målen för vindkraft och vindkraftssamordnarnas uppdrag	Ewa Hedkvist Petersen, Vindkraftssamordnarna
13.30 – 14.00	Om vindkraftbranschens arbete	Mattias Rapp, Vindkraftens investerare och projektörer, VIP
14.00 – 14.30	Projektering av vindkraft, några exempel	Anders Enetjärn, Enetjärn Natur AB
14.30 – 15.00	Fika	Malåborg
15.00 – 15.30	Rennärningens markanvändning och renskötselrätten	Malin Brännström, SSR
15.30 – 16.00	Introduktion till exkursion Hornberget	Tomas Stenlund, Malå sameby
16.00 – 16.30	Diskussion och frågor	
16.30	Malå kommun bjuder på middag	Malå Hotell
18.00 – 20.30	Exkursion till Hornberget. Avresa från Malå Hotell	Otto Asplund, markägare Tomas Stenlund, Malå sameby
21.00	Fika	Malå Hotell

Onsdag 29 augusti 2007

08.00 – 08.30	Tillståndsprövning, miljöbalken, plan- och bygglagen och rennäringslagen (upplåtelseerna)	Lena Lundevaller, Länsstyrelsen i Västerbottens län
08.30 – 08.45	Fördjupad översiktsplan, hur kommunerna arbetar	Pär Lidström, Piteå kommun
08.45 – 09.15	Vad kan renar uppfatta som störning, vad kan de vänja sig vid?	Öje Danell, professor i renskötsel, SLU
09.15 – 09.30	Uppföljning av påverkan, exemplet Uljabouda	Anders Granér, Granér Natur & Miljö
09.30 – 10.00	Sociala konsekvensutredningar	Håkan Tarras-Wahlberg, HIFAB
10.00 – 10.30	Fika	Malåborg
10.30 – 12.00	Diskussion och frågor	
12.00 – 12.30	Slutsatser, kvintessensen av de båda dagarna	Anders Esselin

Deltagarförteckning

Roger Fredriksson	Apoidea AB
Barbro Edin	Arjeplog kommun
Per Gustav Nutti	Båste
Sven Olov Granholm	Bohus Energi
Desirée Lindberg	Ekologisk Ekonom, Lycksele Kommun
Anders Enetjärn	Enetjärn Natur AB
Maria Bergstén	Enetjärn Natur AB
Stina Lundström	Enetjärn Natur AB
Carl Mustad	Fred Olsen Renewables AB
PG Johansson	Fred Olsen Renewables AB
Thomas Kroik-Kristoffersson	Frostviken norra sameby
Åke Nordvall	Gällivare skogs
Camilla Wikland	Gärde Wesslau
Lars Melin	Gärde Wesslau
Lisa Länta	Gärde Wesslau Advokatbyrå
Malin Wikström	Gärde Wesslau Advokatbyrå
Håkan Tarras-Wahlberg	HIFAB
Bjarne Örnstedt	Jordbruksdepartementet
Markus Mattsson	Kall
Anta Magga	Kall
Mats Sjöberg	Länsstyrelsen i Norrbotten
Hans Överby	Länsstyrelsen i Norrbottens län
Johan Lindberg	Länsstyrelsen i Västerbotten
Anders Esselin	Länsstyrelsen i Västerbotten
Björn Jonsson	Länsstyrelsen i Västerbotten
Percy Gustavsson	Länsstyrelsen i Västerbottens län
Rolf Troeng	Länsstyrelsen i Västerbottens län
Lena Lundevaller	Länsstyrelsen i Västerbottens län
Birgitta Norberg	Länsstyrelsen i Västerbottens län
Marjet Gustavsson	Malå kommun
Håkan Stråge	Malå kommun
Lars Wiklund	Malå kommun
Jan Asplund	Malå kommun
Berit Sandström	Malå kommun
Arne Hellsten	Malå kommun
Johnny Rannerud	Malå sameby
Jonas Larsson	Malå sameby
Jan Rannerud	Malå sameby
Thomas Stenlund	Malå sameby
Mats Larsson	Maskaure
Per Lidström	Miljö- och byggkontoret i Piteå kommun
Mattias Åkerstedt	Miljötjänst Nord
Ebbe Adolfsson	Naturvårdsverket
Alexandra Norén	Naturvårdsverket
Michael Henriksson	Nordex Energy GmbH Sweden
Torkjell Lund	Nordkraft Vind
Tore Wiik	Nordkraft Vind
Sture Åhrén	Ohredahke sameby
Pär Lidström	Piteå kommun
Christin Jonasson	Ramböll Sverige AB
Olle Larsson	Ran
Ola Emanuelsson	Ran
Magnus Matsson	RES Skandinavien
Karl-Johan Hellbom	RES Skandinavien AB
Fred Brännström	RES Skandinavien AB

Per Hällsten	RES Skandinavien AB
Rebecca Lawrence	Rådgivare Samrådet och SSR
Carl-Gustaf Lundgren	Sametinget
Ulla Barruk Sunna	Sametinget
Anders-Erling Fjällås	Semisjaur-Njarg sameby
Olof Thomas Utsi	Sirges sameby
Bertil Kielatis	Sirges sameby
Stefan Skarp	Skellefteå Kraft AB
Fredrik Öhrvall	Skellefteå Kraft AB
Tommy Schröder Andersen	Skellefteå Kraft AB
Björn Eklund	Skellefteå Kraft AB
Öje Danell	SLU
Per Sandström	SLU
Anders Granér	
Helén Larsson	SSR
Malin Brännström	SSR
Anders Blom	SSR
Per-Gustav Idivuoma	SSR
P-O Valkeapää	Svaipa
Kjell Åke Pittsa	Sörkaitum
Ellen Omma	Sörkaitum
Victoria Nord	Triventus AB
Katarina Andersson	Ubmeje Tjeälddie
Oleg Omma	Ubmeje Tjeälddie
Rune Stokke	Udtja sameby
Jon Moen	Umeå Universitet
Henrik Omma	Vapstens sameby
Ristin Mortensen	Vapstens sameby
Liecelott Omma	Vapstens sameby
Lisa Omma	Vapstens sameby
Inger Baer-Omma	Vapstens sameby
Inger-Ann Omma	Vapstens sameby
Merete Omma	Vapstens sameby
Gustav Egerup	Vattenfall
Jesper Kyed Larsen	Vattenfall A/S
Andreas Wickman	Wickman Wind AB
Karin Baer	Vilhelmina norra sameby
Henrik Omma-Poggatz	Vilhelmina norra sameby
Leif Larsson	Vilhelmina södra sameby
Åsa Baer	Vilhelmina södra sameby
Laila Daerga	Vilhelmina södra sameby
Tomas Nejne	Vilhelmina södra sameby
Anders Heldemar	Vindln AB
Peter Kalla	Vindkompaniet AB
Mattias Rapp	Vindkraftens investerare och projektörer, VIP
Ewa Hedkvist Petersen	Vindkraftssamordnarna
Elina Englbrektsson	WSP Sverige AB
Isak Lindqvist	ÅF-Infrastruktur AB
Per-Gunnar Israelsson	Åsele Kommun
Torkel Fahlgren	Östra Kikkejaure sameby
Håkan Nyström	Östra Kikkejaure sameby
Patrik Lundgren	Östra Kikkejaure sameby

